

Journal of Scientific Papers “Social development & Security”
home page: <https://paperssds.eu/index.php/JSPSDS/>

Potetiueva M. (2018) Mobilizatsiynyy rezerv yak komponent systemy bezpeky derzhavnoyi bezpeky [Mobilization reserve as a component of the security system of the state security]. *Social development & Security*. 3(5), 66 – 75. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1403775>

МОБІЛІЗАЦІЙНИЙ РЕЗЕРВ ЯК СКЛADOVA СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Марина Потетюєва

Публічне акціонерне товариство «Українська залізниця»,
вул. Тверська, 5, м. Київ-150, Україна,
e-mail: marina11176@ukr.net,
к.екон.н.,
начальник управління офісом корпоративного управління

Article history:

Received: April, 2018

1st Revision: May, 2018

Accepted: June, 2018

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1403775>

Анотація: У статті обґрунтовано необхідність переосмислення поглядів на існуючу систему державного резерву, у т.ч. мобілізаційного резерву, важливість прийняття вмотивованих і обґрунтованих рішень щодо її реформування. Визначено основні причини неефективної системи мобілізаційного резерву держави та сформовано основні недоліками функціонування діючої системи мобілізаційного резерву. Наголошено на необхідності відтворення сучасної, прогресивної, а головне реалістичної системи мобілізаційного резерву держави.

Ключові слова: державний резерв, мобілізаційний резерв, державні запаси, безпека держави.

Потетюєва М.В. Мобілізаційний резерв як складова системи забезпечення безпеки держави. *Social development & Security*. 2018. № 3 (5). С. 66 – 75.

URL: <https://paperssds.eu/index.php/JSPSDS/article/view/49/44>

1. Постановка проблеми

Створення ефективної системи державного резерву є одним із складових забезпечення безпеки держави, що на сьогодні є однією з головних умов мінімізації загроз державному суверенітету, відновлення територіальної цілісності України, гарантування її мирного майбутнього як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави.

Російська агресія проти України, анексія Криму й окупація окремих районів Донецької та Луганської областей кардинально змінили ставлення до питань оборони. Вперше за період незалежності в країні сформувався консенсус очільників держави, парламенту, уряду, політичних партій та рухів, суспільства і пересічних громадян щодо необхідності розбудови сучасного сектору безпеки і оборони.

У той же час без ефективної системи державних резервів неможливо забезпечити стабільну соціально економічну ситуацію в країні. Саме система державного резерву, зокрема мобілізаційного резерву, сприяє особливо в сучасних умовах проведення антитерористичної операції, здійснювати підтримку важливих галузей економіки, ефективно державне регулювання ринку для стабілізації ситуації в країні. В сучасних умовах глобалізації, посилення конкуренції на світовому ринку, виникнення проблеми збереження територіальної цілісності та економічної незалежності країни при одночасному поглибленні її інтеграції у світове господарство виникла потреба переосмислення ролі і місця системи державного резерву, зокрема мобілізаційного. Проблеми побудови ефективної та раціональної системи мобілізаційного резерву з урахуванням своєчасного освіження запасів товарів, періодичного перегляду їх номенклатури, організації умов їх зберігання на сьогодні залишаються такими, які потребують негайного вирішення.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблема функціонування державного мобілізаційного резерву є досить актуальною на сьогодні. Окремі питання щодо сутності та організації системи державного резерву досліджувались на протязі досить тривалого часу такими науковцями та практиками, як С.П. Гнезділов, А.М. Бабіч, О.М. Мельник, О.О. Кас'янова, П.М. Прохоров, Л.Н. Павлова, О.Б. Тарасюк, Т.А. Стукаліна, В.П. Шкідченко та іншими. Однак зазначене питання комплексно не розглядалось, а тому недостатньо уваги було приділено проблемі вдосконалення управління системою мобілізаційного резерву з урахуванням зарубіжного досвіду та сучасних потреб держави.

3. Постановка завдання

Мета статті полягає у комплексному дослідженні системи мобілізаційного резерву в складі державного резерву, виявлення недоліків її функціонування та розроблення напрямів реформування з урахуванням зарубіжного досвіду та сучасних потреб держави із збереженням сутності та призначення резерву як невід'ємного компоненту забезпечення національної безпеки держави.

4. Виклад основного матеріалу

Більшість розвинених країн в умовах зростання політичної напруги в окремих регіонах світу, значної кількості локальних і регіональних збройних конфліктів, можливості їх поширення на територію інших країн, наявності загроз екологічного і техногенного характеру

змушені дедалі більше уваги приділяти питанню створення систем безпеки, які давали б змогу державі гідно протидіяти цим загрозам та забезпечувати ефективне реагування на них.

Створення і функціонування такої системи базується на скоординованій та системній роботі Уряду, центральних і місцевих органів виконавчої влади, яка спрямована на аналіз потенційних загроз, розробку й реалізацію планів протидії таким загрозам на місцевому і загальнодержавному рівнях, накопичення потенціалу людських і матеріальних ресурсів, що дає змогу забезпечити необхідний рівень боєздатності збройних сил та здійснити заходи з нейтралізації загроз, а також усунення наслідків їх вияву.

З початку проведення антитерористичної операції Україна вживає системних заходів для посилення спроможностей сектору безпеки і оборони. Зокрема, фінансування оборонних потреб за останні два роки було суттєво збільшене: у 2015 р. його обсяги становили 49 334,0 млн. грн. (2,67 % ВВП), а у 2016 р. було передбачено асигнування в сумі 59 547,8 млн. грн. (3,0 % ВВП).

Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287 затверджено нову редакцію Стратегії національної безпеки України. Здобутком є те, що у вкрай стислі терміни, спільно з фахівцями НАТО, ЄС та радниками західних країн, уперше проведено комплексний огляд сектору безпеки і оборони, Президентом України затверджено нову Воєнну доктрину, Стратегічний оборонний бюлетень України та Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України. У цих стратегічних і концептуальних документах містяться засадничі положення щодо реформування вітчизняного сектору безпеки і оборони, спрямовані на формування його нової якості, у т. ч. оборонної складової [1].

У сучасній економіці ризик помилок і їх ціна зростають. Для зниження або ослаблення негативного впливу цих помилок економічна система повинна мати певні резерви, в тому числі і резерви різних матеріальних засобів.

Підтримувати такий стан економіки, при якому на тривалий період часу забезпечуються гідні умови життя і гармонійного розвитку особистості, соціально-економічної стабільності суспільства і держави, здатність протистояти впливу внутрішніх та зовнішніх загроз неможливо без проведення оптимальної політики державного резервування.

Наявність державного резерву робить державу незалежною на світовому ринку; дає змогу здійснювати регулюючий вплив на внутрішню економічну ситуацію в країні, а також виступає важливим чинником забезпечення продовольчої безпеки України [2].

Досвід історичного розвитку підтверджує, що завчасне створення матеріальних резервів є дієвим засобом забезпечення економічної безпеки будь-якої держави. Якщо раніше в якості «нештатних» ситуацій розглядалися тільки війна і стихійні лиха, то зараз до них додалися економічні ризики і техногенні або антропогенні катастрофи.

Кожна така ситуація вимагає концентрації в стислі терміни великих обсягів різноманітних матеріалів і продукції. Державне резервування повинне забезпечити в умовах таких як землетруси, повені, посухи та неврожаї, великі лісові пожежі та інше, першочергові потреби населення, діяльність самих сил ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій до того моменту, поки промисловість і сільське господарство зможуть нормалізувати свою роботу.

Разом з тим, при створенні державного резерву в умовах ринкового господарства необхідно мінімізувати навантаження на бюджет, виключити ситуації створення «мертвого капіталу», випадки ажіотажного попиту, грубого втручання в чутливі механізми ринкової саморегуляції.

Саме державні резерви дозволяють державі зберігати спокій у критичні періоди. В Україні такою системою є успадкована з радянських часів система державного резерву.

Державний резерв – один із ключових факторів національної безпеки України. Тому під час розробки номенклатури та норм накопичення повинні враховуватись: концепція національної безпеки, військова доктрина держави, вірогідність виникнення і можливі

масштаби природних негараздів і техногенних катастроф, поточні економічні та фінансові можливості держави, параметри прогнозів соціально-економічного розвитку і демографічної ситуації в країні, структура та перспективи розвитку промислового і сільськогосподарського виробництва та споживання, рівень і темпи науково-технічного прогресу, а також можливості та технології самої системи державного матеріального резерву.

До складу державного резерву України входить мобілізаційний резерв, який включає запаси матеріально-технічних і сировинних ресурсів, призначених для забезпечення розгортання виробництва військової та іншої промислової продукції, ремонту військової техніки та майна в особливий період, розгортання у воєнний час робіт з відновлення інфраструктури, систем енерго- і водопостачання для організації безперебійної роботи промисловості, транспорту і зв'язку, надання медичної допомоги, а також запаси сировинних, матеріально-технічних і продовольчих ресурсів для забезпечення стратегічних потреб держави і для виконання першочергових робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Створення, поповнення й утримання мобілізаційного резерву та заходи мобілізаційної підготовки можуть належати до державного оборонного замовлення, яке є засобом державного регулювання у сфері наукового, матеріально-технічного забезпечення потреб оборони і національної безпеки України.

Основними причини неефективної системи мобілізаційного резерву держави є:

1) фінансова незбалансованість системи державного резерву та орієнтованість управління бюджетними ресурсами на тимчасовий соціально-економічний ефект зумовлює невиконання запланованих показників і неощадливе використання наявних ресурсів.

Протягом 2014-2017 років державний резерв не здійснював витрат на поповнення (закладення) запасів мобілізаційного резерву, щоб довести їх до норм накопичення. Це пов'язано з браком у Бюджетному кодексі України джерел для покриття витрат на поповнення запасів мобілізаційного резерву як важливої складової державного резерву, неповним освоєння вже виділених бюджетних асигнувань, що призводило до наявності залишків коштів, які не використовуються насамперед для відновлення запасів на суму понад 800 млн грн на початок 2014 року та понад 500 млн грн на початок 2017 року.

2) нормативна невпорядкованість системи зберігання матеріальних цінностей державного резерву призводить до неефективного використання потужностей державних зберігачів.

Державний резерв не використав можливості для посилення нормативної та методологічної засад розвитку системи державних запасів, маючи наукову установу зі значним ресурсним потенціалом у власній системі.

Скорочення обсягів державних запасів супроводжувалося зниженням рівня використання потужностей, що за браком попиту на такий вид послуг зумовило непродуктивні витрати на утримання зберігачів за останні роки.

Не укладення контрактів між Держрезервом та зберігачами цінностей державного резерву (укладено 39 % договорів від загальної кількості зберігачів) не дає упевненості в надійному їх збереженні, а робота щодо повернення втраченого майна та відшкодування збитків через складні й тривалі судові процеси не забезпечує своєчасного повернення втраченого майна.

Станом на 01.01.2017 згідно з даними обліку Державного агентства резерву України обліковуються вартість цінностей мобілізаційного резерву, що підлягають поверненню через самовільне використання їх зберігачами, та суми збитків внаслідок встановлених нестач (крадіжок) на загальну суму 248,3 млн грн [3].

3) «проїдання» мобілізаційного резерву.

Маючи статус складової державного резерву, мобілізаційний резерв за понад двадцять п'ять років свого існування постійно скорочувався та погіршувався його моральний і якісний стан. Як результат, на сьогодні переважна більшість матеріалів мобілізаційного резерву, що зберігаються на підприємствах, втратила якість або взагалі зіпсована, а структура мобілізаційного резерву не відповідає покладеним на нього завданням.

4) нормативний дисбаланс щодо системи державного резерву.

Відповідно до постановою Верховної Ради України від 12 вересня 1991 року № 1545-XII «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР» залишилися чинними законодавчі акти СРСР, що на старих засадах регулювали діяльність системи державного і мобілізаційного резервів, але не сприяли розв'язанню проблем, які постали в нових економічних умовах. Із прийняттям у 1993 році Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» передбачалося, що створення мобілізаційного резерву і робота з ним є змістом мобілізаційної підготовки і буде активно здійснюватися на рівні всіх гілок влади. Однак у 1997 році Закон України «Про державний матеріальний резерв» [4] визначив мобілізаційний резерв як складову державного резерву, що створюється на основі пропозицій центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики, Міністерства оборони України. Прийнятий Закон закріплював стару радянську систему формування державного і мобілізаційного резервів. На практиці це означало, що мобілізаційний резерв набував статусу частини державного резерву, а Міністерство оборони як головний замовник не має жодних важелів впливу на його формування та контролю фактичного стану. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 січня 1998 року № 100-03 «Особливості формування, розміщення та проведення операцій з матеріальними цінностями мобілізаційного резерву» у скороченому вигляді дублює радянське Положення про мобілізаційний резерв 1969 року, що закріпило радянські засади роботи з мобілізаційним резервом і не сприяло його реформуванню.

Номенклатура матеріальних цінностей державного резерву і норми їх накопичення (у тому числі незнижуваного запасу) затверджуються Урядом. Щорічні обсяги поставок матеріальних цінностей до державного резерву відповідно до затверджених Урядом рівнів накопичення в першочерговому порядку плануються під час формування замовлень на поставку продукції для державних потреб та забезпечуються відповідними коштами за рахунок державного бюджету України на поточний рік та коштами, отриманими від реалізації матеріальних цінностей державного резерву, що підлягають освіженню, позичанню та розбронюванню. Державний резерв є недоторканим і може використовуватися лише за рішенням Кабінету Міністрів України. Відпуск матеріальних цінностей з державного резерву здійснюється у разі: освіження (поновлення) і заміни; тимчасового позичання; розбронювання; надання гуманітарної допомоги; ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; настання особливого періоду. Відповідно до Закону відпуск із державного резерву матеріальних цінностей, що підлягають освіженню (поновленню) і зберігаються на підприємствах, в установах і організаціях системи державного резерву, провадиться за рішенням Держрезерву на конкурсних засадах. Відпуск матеріальних цінностей із державного резерву, що зберігаються у зберігачів системи державного резерву, у зв'язку з їх освіженням і заміною за рішеннями Держрезерву здійснюється згідно з планами освіження, які ним розробляються і затверджуються Кабінетом Міністрів України. Отримані кошти спрямовуються на придбання та закладення до державного резерву аналогічних матеріальних цінностей. Інші нормативно-правові акти: постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2002 року № 532 «Про Порядок відшкодування підприємствам, установам та організаціям витрат, пов'язаних з відповідальним зберіганням матеріальних цінностей державного резерву», постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 року № 1078 «Про затвердження Порядку реалізації матеріальних цінностей державного резерву» (зі

змiнами), постанова Кабiнету Міністрів України від 30 червня 2005 року № 533 «Про затвердження Порядку розбронювання і відпуску матеріальних цінностей мобілізаційного резерву в особливий період», постанова Кабiнету Міністрів України від 27 квітня 2006 року № 587 «Про затвердження Типового положення про мобілізаційний підрозділ органу державної влади, іншого державного органу», спрямовані на вирішення поточних питань роботи з мобілізаційним резервом.

Основними недоліками функціонування діючої системи мобілізаційного резерву є:

відсутність державної цільової програми, тобто комплексу взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання проблем у системі мобілізаційного резерву, узгодженої за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням;

застаріла структура мобілізаційного резерву, яка не відповідає сучасним вимогам;

громіздка та надто бюрократична система визначення номенклатури і норм накопичення мобілізаційного резерву, його освіження, розбронювання, реалізації та утилізації.

брак методики визначення номенклатури матеріальних цінностей мобілізаційного резерву і розрахунку норм їх накопичення;

невідповідність фактичної наявності матеріальних цінностей мобілізаційного резерву затвердженим рівням накопичення.

Протягом 2013–2017 років не сформовано нової номенклатури мобілізаційного резерву, а наявна номенклатура, структура і обсяги матеріалів у мобілізаційному резерві не відповідають завданням, визначеним Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію». Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність у сфері мобілізаційного резерву, спрямовані лише на вирішення поточних питань роботи з мобілізаційним резервом, у частині розміру відшкодування витрат за зберігання матеріальних цінностей, переміщення матеріальних цінностей у разі банкрутства підприємства зберігача, а також розбронювання і відпуск матеріальних цінностей мобілізаційного резерву в особливий період [5].

Проведення ефективного процесу реформування потребує вивчення зарубіжного досвіду організації та принципів роботи системи державного резервування. У зарубіжній практиці накопичений значний досвід організації функціонування державних матеріальних резервів. Основними резервами виступають запаси продовольства, медичних препаратів, нафти, палива та нафтопродуктів [6].

Досвід країн Європи показує, що для зберігання державних матеріальних резервів широко застосовується приватно-державне партнерство. У Польщі товари медичного резерву зберігаються у логістичних центрах фармакологічних компаній. Державний резерв як агенція формує номенклатурний перелік та обсяги й укладає договір на освіження та забезпечення належного зберігання цих запасів. Державний резерв Польщі координує лише питання виконання цих зобов'язань, а питаннями логістики — зберіганням, освіженням, відпуском — займається приватний сектор, отримуючи за це гроші. Литва планує цей підхід поширити на зберігання не лише медпрепаратів, а й продуктів завдяки залученню великих продуктових мереж.

В країнах Європи, крім Чехії, не існує мобілізаційного резерву. Всюди до зберігання резерву залучаються приватні компанії.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі пропонує якісно новий підхід до реформи системи державного резерву, зокрема перехід від централізованої (радянської) системи державного матеріального резерву до сучасної ефективної системи стратегічних резервів, заснованої на європейських моделях (змішана децентралізована) із врахуванням сьогодишньої об'єктивної реальності, щодо управління і забезпечення стратегічних потреб України. Основною метою якої має стати перехід від принципу "все для всіх у будь-яких випадках" до принципу "найнагальніші потреби плюс гроші".

Таким чином, Міністерство економічного розвитку і торгівлі визначає стратегічні резерви як особливі національні запаси (згідно номенклатури), матеріальних цінностей та грошові кошти (в національній та іноземній валюті) на які закупаються матеріальні цінності, призначені для забезпечення стратегічних потреб держави. [7]

Аналіз міжнародного досвіду показує, що інститут стратегічного резерву, який підтримується державою, широко затребуваний як страхівка від різних ресурсних обмежень і стає все більш актуальним у міру того, як процеси глобалізації та розвитку технологій провокують зростання різноманіття та інтенсивності ризиків. У сучасному світі практикують два основні підходи до створення стратегічних запасів: резервування безпосередньо державою (державні резерви) і накладення державою зобов'язань по резервуванню на приватні компанії (комерційні резерви).

Обидва підходи мають свої переваги і недоліки. Привабливість комерційних резервів полягає в тому, що вони не вимагають бюджетних витрат. Однак тільки державна модель резервування дає можливість оперативно задіяти великі обсяги матеріальних цінностей і забезпечує повний контроль за наявністю і станом запасів. При цьому державні резерви можуть використовуватися в тих випадках, коли залучення бізнесу важко через його комерційну незацікавленість, наприклад для надання підтримки нерентабельним, але стратегічно важливим секторам економіки та захисту населення від зростання цін. Саме цими перевагами державної форми резервування пояснюється той факт, що державні резерви підтримуються в більшості розвинених економік світу. Значними резервами володіють США, країни Євросоюзу, Китай, запаси матеріальних цінностей підтримують в усіх країнах СНД.

Система державного резерву постійно розвивається, адаптуючись до нових політичних і економічних умов: змінюються номенклатура матеріальних цінностей і механізми роботи, йде модернізація інфраструктури, оновлюються технології зберігання. Раціональна номенклатура матеріальних цінностей, що підлягають зберіганню, є основою ефективного функціонування державного резерву.

Особлива увага приділяється мобілізаційному резерву. Він повинен стати компактным, активним, реально діючим. Його номенклатура повинна складатися з обладнання і апаратури, що відповідає сучасному рівню розвитку технологій, а також з сировинних ресурсів, необхідних для виробництва в особливий період озброєнь, які використовуються в програмах оснащення збройних сил, що реалізуються в мирний час.

Таким чином в межах реформування системи мобілізаційного резерву необхідно переглянути номенклатуру зберігання. На сьогодні понад 500 підприємств зберігають щось абсолютно застаріле, непотрібне для держави і навіть отримують за це гроші. Кількість номенклатури мобілізаційного резерву — більш як 36 тис. найменувань. Однак і в стратегічному державному резерві кількість номенклатури має бути зменшена з 70 до 20 одиниць.

Зберігання державного стратегічного резерву відбуватиметься на двох майданчиках. По-перше, на державних підприємствах. Обиратимуть компанії на відкритих тендерах, із чітко визначеними тарифами і відповідальністю [8].

Згідно Євродирективи 2009/119/ЄС від 14.09.2009, яку Україна повинна виконати до 2023 року, «країни-учасники зобов'язані підтримувати мінімальний запас (рівень запасів) сировини нафти і/або нафтопродуктів». У надзвичайних ситуаціях стабілізаційний резерв нафти та нафтопродуктів повинен бути на 61 день середньодобового споживання або на 90 днів середньодобового чистого імпорту [9].

Структурні зміни законодавства України, підписання Україною Угоди про Асоціацію з ЄС, а також виклики, які постали перед державою під час анексії АР Крим та проведення АТО на території Донецької та Луганської областей, обґрунтовують необхідність побудови

системи резервування на принципово нових засадах функціонування та з урахуванням Європейських практик як одного з пріоритетних напрямів державної політики. Зважаючи на критичний стан системи державного резерву, у т.ч. мобілізаційного резерву, та її невідповідність сучасним потребам для забезпечення стратегічних завдань держави, доцільно побудувати таку модель резервування, яка передбачала б участь у ньому центральних органів виконавчої влади за галузевим принципом, суб'єктів господарювання всіх форм власності, органів місцевого самоврядування на добровільній основі шляхом створення регіональних стратегічних резервів за їх рішенням. Зазначені структурні зміни обґрунтовують необхідність перегляду джерел та порядку фінансування для оперативного придбання матеріальних цінностей за першочерговими і пріоритетними потребами у відповідний період.

5. Висновки

У сучасних умовах особливо відчувається потреба в налагодженій системі мобілізаційного резервування з метою забезпечення національної безпеки. Продовження вивчення напрямів реформування державного резерву з впровадженням зарубіжного досвіду, дасть можливість визначити оптимальну модель державного резерву, зокрема мобілізаційного, яка буде спрямована на забезпечення стратегічних запасів товарів та грошових ресурсів в умовах зростання політичної напруги в окремих регіонах світу, локальних і регіональних збройних конфліктів та наявності загроз екологічного і техногенного характеру. У зв'язку з цим пропонуються наступні шляхи підвищення ефективності функціонування системи мобілізаційного резерву:

- 1) удосконалити нормативно-правові акти з питань роботи державного мобілізаційного резерву з урахуванням досвіду інших європейських країн;
- 2) впровадити ефективну модель управління державними резервами з урахування вивченого зарубіжного досвіду;
- 3) оперативно приймати рішення та освіжувати запаси мобілізаційного резерву з урахування моніторингу загроз різного характеру та розробити на його основі методики визначення номенклатури запасів матеріальних цінностей і норм їх накопичення, визначення напрямів і граничних обсягів їх використання;
- 4) сформувати нову систему контролю за зберіганням матеріальних цінностей і впровадити автоматизовану систему обліку державних запасів, спростити процедуру їх закупівель;
- 5) забезпечити прозорість використання бюджетних коштів, які спрямовуються на формування мобілізаційного резерву держави;
- 6) сприяти залученню приватних компаній до системи зберігання з урахуванням можливості впровадження новітніх енерго- та ресурсозберігаючих технологій, та надавати їм різного роду пільги (податкові, митні, дотації з бюджету, кредити на пільгових умовах) з метою стимулювання постачання та створення відповідних умов зберігання цінностей державного мобілізаційного резерву.

Отже, реалізація зазначених напрямів сприятиме підвищенню ефективності управління мобілізаційним резервом, прозорості використання бюджетних коштів і посиленню відповідальності за збереження державних запасів товарів, надасть можливість запобігти корупції та встановити оперативний контроль у системі державної безпеки.

Author details (in Russian)

**МОБІЛІЗАЦІЙНИЙ РЕЗЕРВ ЯК СКЛADOVA СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ**

Марина Потетюева

Публичное акционерное общество «Украинская железная дорога»,
ул. Тверская, 5, г. Киев-150, Украина,
e-mail: marina11176@ukr.net,
к.экон.н.,
начальник управления офисом корпоративного управления

Аннотация: В статье обоснована необходимость переосмысления взглядов на существующую систему государственного резерва, в т.ч. мобилизационного резерва, важность принятия мотивированных и обоснованных решений по ее реформированию. Определены основные причины неэффективной системы мобилизационного резерва государства и сформулированы основные недостатки функционирования действующей системы мобилизационного резерва. Отмечена необходимость воспроизведения современной, прогрессивной, а главное реалистической системы мобилизационного резерва государства.

Ключевые слова: государственный резерв, мобилизационный резерв, государственные запасы, безопасность государства.

Author details (in English)

MOBILIZATION RESERVE AS A COMPONENT OF THE SECURITY SYSTEM OF THE STATE SECURITY

Maryna Potetiueva

Public Joint Stock Company "Ukrainian railway"
5, Tverskaya st., Kyiv-150, Ukraine
e-mail: marina11176@ukr.net,
Ph.D. of Economics Sciences,
Head of the Office of Corporate Governance

Abstract: The article substantiates the need to rethink the views on the existing system of state reserves, including the mobilization reserve, the importance of making motivated and well-founded decisions on its reform. The main reasons of ineffective system of mobilization reserve of the state are defined and the main shortcomings of functioning of the operating system of mobilization reserve are formed. The necessity of reproduction of the modern, progressive, and most importantly realistic system of mobilization reserve of the state is noted.

Keywords: state reserve, mobilization reserve, state stocks, state security.

Використана література

1. Силовая відповідь агресору / [А.О. Місюра, О.О. Резнікова, В.П. Тютюнник, та ін.]. / за заг. ред. В.К. Горовенка Центр досліджень армії, конверсії і роззброєння. URL: <http://http://www.cacds.org.ua/ru/safe/theme/1004> (дата звернення: 07.02.2017).
2. Тарасюк О.Б. Державний резерв як складова системи продовольчої безпеки України / О.Б. Тарасюк, О.О. Кас'янова // Актуальні проблеми економіки №6 (134), 2012. С.146 – 149.
3. Анохін А. Стратегічні запаси – валіза без ручки? Всеукраїнський науково-практичний журнал «Фінансовий контроль». URL: <https://fincontrol.com.ua/news-public.php?id=43> (дата звернення: 11.02.2017).

4. Про державний матеріальний резерв: Закон України від 24.01.1997 № 51/97-ВР.
5. Аудиторський звіт за результатами державного аудиту виконання бюджетних програм у Державному агентстві резерву України за період з 01.01.2013 по 31.12.2016. Київ. 2017. 79 с. URL: <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=131445>.
6. Коваленко С.О. Державний матеріальний резерв України: проблеми та перспективи функціонування. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва*. № 1. Серія „Економічні науки”, 2015. С. 100-108. URL: https://knau.kharkov.ua/uploads/visn_econom/2016/1/13.pdf.
7. Концепція реформування системи Державного резерву України *Проект*. МЕРТ. Київ. 2015. URL: https://issuu.com/mineconomdev/docs/conception_short_v2_sept2015__1_.
8. Мосійчук В. Державному агентству резерву України потрібен євроремонт. 23 жовтня 2015. URL: <https://dt.ua/macrolevel/derzhavnomu-agentstvu-rezervu-ukrayini-potriben-yevroremont-.html>
9. Зобов'язання держав-членів підтримувати мінімальний рівень резервів сирої нафти та/або нафтопродуктів: Директива Ради 2009/119/ЄС від 14 вересня 2009 року. URL: <http://enref.org/wp-content/uploads/2015/01/dir-2009-119-ua.pdf>.

References

1. Misyura A.O., Reznikova O.O., Tyutyunnuk V.P. Sulova vidpovid' agresoru [Center for Army Studies, Conversion and Disarmament] URL: <http://www.cacds.org.ua/ru/safe/theme/1004> [in Ukraine].
2. Tarasyuk O.B. (2012) Derzhavnyi rezerv yak skladova systemy prodovolchoyi bezpeky Ukrainy [State reserve as a component of Ukraine's food security system] // Actual problems of the economy №6 (134). p.146 – 149 [in Ukraine].
3. Anohin A. Strategichni zapacy – valiza bez ruchky? Vseukrayinskyi naukovo-praktychnyi zhurnal «Finansovy kontrol'» [All-Ukrainian Scientific and Practical Journal "Financial Control"] URL: <https://fincontrol.com.ua/news-public.php?id=43/> [in Ukraine].
4. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnyi materialnyi rezerv Ukrainy» vid 24.01.1997 № 51/97-VR [The Law of Ukraine «About the state material reserve»]/ (1997). Kiev, Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. [in Ukraine].
5. Audytorskyi zvit za rezultatamy derzhavnogo audytu vukonannia biudzhetnyh program u Derzhavnomu agentstvi rezervu Ukrainy za period z 01.01.2013 po 31.12.2016 (2017). Kiev, 79. URL: <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=131445>. [in Ukraine].
6. Kovalenko S.O. (2015). Derzhavnyi materialnyi rezerv Ukrainy: problem ta perspektyvy funktsionuvannya. Visnyk HNAU im. V.V. Dokuchaeva. Seria «Ekonomiczni nauky» [Visnyk KhNUU them. VV Dokuchaev № 1. Series "Economic sciences"]. p. 100-108. URL: https://knau.kharkov.ua/uploads/visn_econom/2016/1/13.pdf. [in Ukraine].
7. Kontseptsiya reformuvannya systemy Derzhavnogo rezervu Ukrainy. (2015). [Concept of reforming the system of the State Reserve of Ukraine. Project] Proekt. MERT. Kiev. URL: https://issuu.com/mineconomdev/docs/conception_short_v2_sept2015__1_. [in Ukraine].
8. Mosiyichuk V. Derzhavnomu agentstvy rezervu Ukrainy potriben Evroremont. (2015). URL: <https://dt.ua/macrolevel/derzhavnomu-agentstvu-rezervu-ukrayini-potriben-yevroremont-.html>. [in Ukraine].
9. Zobov'yazannia derzhav-chleniv pidtrymuvaty minimalnyi piven' rezerviv syroyi nafty ta/abo naftoproduktiv: Dyrektyva Rady 2009/119/ES vid 14.09.2009. [Member States' obligation to maintain a minimum level of reserves of crude oil and/or petroleum products: Directive 2009/119/EC of 14 September 2009] URL: <http://enref.org/wp-content/uploads/2015/01/dir-2009-119-ua.pdf>.